

A LEGÚJABB HADI TAPASZTALATOK

MÁR KÖZEL KÉT ÉVTIZED telt el a világháború befejezése óta. Az 1914/18-as évekből származó hadi tapasztalatok kezdenek elavulni. A nagy vérengzést követő békekorszak alatt ugyanis az emberpusztító harci eszközök jelentékeny fejlődésen mentek át, ami természetesen a világháborúban követett harcmodor módosítását is kívánja. A hadi elmélet iparkodik is a harcászatot (vagyis a harcmodort) a mindenkori hadianyaghoz idomítani. Új harci szabályzatok jelennek meg, amelyek elképzelés alapján határozzák meg a tökéletesített fegyverek alkalmazási módját.

Nehéz azonban ott a dolog, ahol teljesen új harci eszközök értékesítési módjának megállapításáról van szó. Ilyen például a bombavető repülőflották felhasználása európai háború kitörésekor, az ellenség milliós fővárosa ellen intézett légitámadás hatásának helyes értékelése, a légvédelem hatályossága, az ellenséges országba való betörés céljából szervezett motorizált seregek legcélszerűbb alkalmazása stb. Ezen a téren a hadi elmélet tapasztalatokra nem támaszkodhatok. Az elképzelés pedig a múlt sokszoros tanúsága szerint nagyon is gyakran téved hamis vágányokra és ennek megfelelően a hadvezetési tudomány és a harci kiképzés is helytelen irányba terelődik. Az elmélet már sokszor lebecsült vagy túlbecsült új harci eljárásokat és eszközöket, ami igen érzékeny csalódásokkal, sőt katasztrofális következményekkel is járt.

Állandóan visszatérő jelenség az is, hogy a csapat minden új háború kezdetén igen súlyos, véres tandíjat fizet, míg megtanulja, hogy a gyakorlatban mi a helyes. A világháború első csatáiban ezért voltak olyan aránytalan nagy veszteségek. Emlékezzünk csak vitéz gyalogságunk „hajrá!“ támadásaira, dicsőséges hagyományokat ápoló lovasságunk vérbefult rohamaira. A múlt században még az is előfordult, hogy a csapat belepusztult, mielőtt a kellő harcmodort megtanulta volna.

A véres tandíjat a csapat csak akkor fizeti meg mérsékelt összegben, ha a hadvezetőség minden újabb külföldi háború tapasztalatait jól értékesíti, vagyis ha minden hadi eseményből a helyes következtetést vonja le. Utalnunk kell itt arra, hogy ez azért is igen nehéz, mert ami valamelyik háborúban akár hadvezetés, akár harcmodor nézőszögéből jónak látszik, mert a siker egyik tényezője lett, még nem jelenti azt, hogy feltétlenül jó is, csak éppen azért vált jóvá, mert az ellenfél hibákat követett el.

Nem lehet tehát valamely győzelemből azt az egyszerű tapasztalatot leszűrni, hogy a győztes fél mindent jól, a megvert fél mindent rosszul végzett. A győzelem és a vereség sok tényezőből adódik össze és ezért minden tényezőt külön-külön kell mérlegelni és helyes értékkel a mérlegbe beállítani. Ez pedig a haditudomány legnehezebb része.

Egyébként újabb mérkőzés, tehát új tapasztalatszerzési alkalom, a világháború után bőven akadt. Eltekintve a jelentéktelen gyarmati hadakozásoktól, a 20-as években zajlott le a lengyel-orosz, majd a görög-török háború, a 30-as években álltak szemben egymással a japán és kínai haderők, lefolyt a háború Bolívia és Paraguay között, a múlt évben ért véget az oiasz-abesszín háború és még most is tart a spanyol belháború.

Ezek közül a két első háború a magasabb hadvezetés nézőszögéből igen tanulságos, de harcmodorra nézve alapvetően újat nem termelt ki. Röviddel a világháború után vívták meg azokat a hadviselő felek. Így tehát a világháborúban már alkalmazott harci eszközök azonossága (és egyben csekély mennyisége is) nem teszi ezt a két háborút harcmodorra nézve a tanulmányozás hálás tárgyává. A kelet-ázsiai háború pedig lényegileg a hadianyagbeli fölény nagy jelentőségét bizonyítja.

Nagyobb értéket jelent hadi tapasztalat szerzésére nézve az utóbbi három (amerikai, afrikai és európai) háború, bár a szerzett tanulságok értékelésénél nagy óvatossággal kell eljárni, mert mindhárom egészen különleges. Bolívia és Paraguay katonái vad vidéken, óriási utanszállítási nehézségek között verkedtek. Az olasz-abesszín gyarmati háborút a két fél között mutatkozó nagy felfegyverzettségi aránytalanság teszi jellegzetessé. A spanyol belháború pedig tapasztalatszerzés tekintetében még nem lezárt dolog, de különös abban, hogy ott elsősorban semleges (de egymással politikailag ellentétes) hatalmak hadianyaga kerül alkalmazásba.

Erről a három háborúról akarunk most a hadi tapasztalatokat illetően egyet-mást elmondani.

BOLÍVIA ÉS PARAGUAY döntés nélkül véget ért háborújában nem álltak nagy haderők egymással szemben. Mind a két országnak csekélyszámú a lakossága (Bolívia 3, Paraguay 1 millió lakos). Az a tény, hogy a két kis állam között mégis három évig tartott a háború, állásharcban bővelkedett és végül is a két fél kölcsönös kimerülését eredményezte, azt bizonyítja, hogy már a világháború hosszú tartama sem volt véletlen jelenség, vagyis jövőben is hosszú háborúra kell felkészülni. Csak óriási hadianyagbeli vagy rendkívüli hadvezetési fölény rövidítheti meg a mérkőzés időtartamát.

Érdekes volt ez a háború azért is, mert Bolívia hadereje (12 gyalog- és 6 lovasezred, 4 tüzérezred) a szervezetnél és kiképzésnél német mintát követett, egyideig német tábornok volt a főparancsnok, és a hadseregben sok német tiszt szolgált, míg Paraguay haderejének (4 gyalog-, 1 lovasezred, néhány üteg) iskolázása francia elvek szerint történt. Dél-Amerika egyik legjobbja volt a bolíviai hadsereg, amely

békeállománnyal (tehát mozgósítás nélkül) kezdte meg a háborút, míg Paraguay a maga kis hadseregének ritka sorait már kezdettől fogva nagyszámú tartalékkal sűrítette és így számbeli fölényrel szállhatott síkra. Jól kiképzett, de kis létszámú bolíviai hadsereg ütközött meg tehát a gyengén kiképzett, de nagy létszámú paraguayi néphadsereggel. Az akkori katonai elmélet ellenére mégis a háború elején a néphadsereg vívta ki a nagyobb sikereket. Végül is Bolívia kénytelen volt mozgósítani, hogy a rosszra fordult hadihelyzetet helyreállítsa. Utalnunk kell itt arra, hogy e háború előtt a katonai szakkörök igen jelentékeny része tört lándzsát a kis létszámú, de igen jól kiképzett hadsereg mellett. A nemrég elhunyt Seeckt német vezéreredes volt előharcosa ennek a nézetnek.

Maguk az egyes ütközetek újból bebizonyították a védelem nagy erejét. Arctámadással (áttöréssel) egyik fél sem boldogult. Győzelmet csak átkarolással vagy megkerüléssel lehetett aratni. Az ilyen hadi manőverekre volt az őserdővel borított Chaco-területen elég hely, bár minden mozgáshoz előbb az erdőből utakat kellett vágni.

Nagyszámban szerepeltek géppuskák és géppisztolyok, amelyek mellett a katona puskája egészen háttérbe szorult. Az állásharcban a lövészgödrök (egyes emberek számára) jobbaknak bizonyultak, mint a lövészárkok. A 8 cm-es aknavetők jobb szolgálatot tettek, mint a tábori ágyúk. Tüzérség csak akkor ért el jó hatást, ha lövegeinek ürmérete 10 cm-nél nagyobb volt. Mindkét félnek voltak harci kocsijai. Ezek közül az úgynevezett kis (egyszemélyes) harci kocsik hasznavehetetleneknek bizonyultak, de jól beváltak a közép (6—7 tonnás) tankok, ha azokban legalább 3 személy (1 fegyverkezelő, 1 sofőr, 1 parancsnok) foglalt helyet.

Repülőgépek alkalmazása tekintetében a háború kevés tapasztalatot nyújtott, mert a hadviselő feleknek igen kevés repülőgépük volt.

Vegyí háborúra (gáz) nem került a sor, bár mindkét félnek lett volna lehetősége arra, hogy gázt ágyúból kilőjön vagy repülőgépekről lepermetezze. De hallgatolagos megegyezéssel egyik fél sem nyúlt ehhez a harci eszközhöz. Nehéz is lett volna a tropikus hőségben gázálcot viselni és a nagyszámú, műveletlen indiánlegénységet a gázvédelemre kioktatni. Minthogy ezek a nehézségek mindkét félnél egyaránt megvoltak, jobbnak látták, ha egymást legalább ezen a téren kímélik. Egyébként a háború szokatlanul véres volt. 100.000 főre teszik az elesettek és elhaltak számát, ami a lakosság létszámához képest óriási veszteség (és megközelíti a világháborús arányt).

Felemlítendő végül, hogy mindkét fél az utánszállítási tehergépkecsikkal bonyolította le, ilyenekkel szállított csapatokat és hogy tüzérsége motorvontatásra volt berendezve. Lóvontatás egyáltalában nem szerepelt.

TANULSÁGOSABB VOLT az olasz-abesszin háború, mert ebben olasz részen a legkorszerűbb hadianyag (motoros légi és földi járómű) nagy tömegben, élő célok ellen került a háború kezdetétől fogva kipróbálásra. Igaz ugyan, hogy hiányzott a megfelelő ellenhatás,

mert az abesszinek szinte kizárólag csak gyalogságot (kevés hegyi ágyúval) állíthattak a hadigépekkel szembe. Ez a gyalogság a szó szoros értelmében haláltmegvető módon harcolt. Szemét eltakarva rohamozta meg szuronnal az olasz géppuskákat, bevárta az előre-robogó olasz harcikocsikat, hogy azokra felugorva, késsel és kézi-bombával tegye ártalmatlanná az olasz kezelő személyzetet, eltúrta a légitámadásokat, de végül is alulmaradt, ami különben előrelátható volt. Mégis a katonai szakkörök túlnyomó nagy részét meglepte a háború gyors befejezése, amit az olaszok a kiváló hadvezetés mellett alapjában véve a motornak, mint nagyszerűen kiaknázott hadviselési eszköznek köszönhetnek. Ez képesítette őket gyors hadműveletekre és meglepő hadi manőverekre.

Az olaszok a háborút 300 gépből álló légiflottával kezdték és ezt a gépállományt a háború folyamán nemcsak megtartották, hanem még szaporították is.

Meg kell jegyeznünk, hogy a légiflotta hálás céltárgyakat a mögöttes országországokban nem talált. Abesszínia igen gyér lakosságú terület. Egyetlen jelentékeny városa, Addisz Abeba, amelynek elpusztítása talán megadásra bírhatta volna az abesszineket, a háború elején, a határoktól való nagy távolságánál fogva elérhetetlen volt a légiflotta számára. Ezért nem lehetett Abessziniát csupán légihaderővel leverni. A légiflotta fő céltárgya tehát maga a nehezen felfedezhető abesszín haderő volt. Elsősorban ennek felvonulását (a határon való gyülekezését) kellett volna az olasz légiflottának megakadályozni, ami azonban nem sikerült, mert az adott helyzetben nem is sikerülhetett. Az olasz gépek elcsíptek ugyan néhány kisebb, az utakon menetelő abesszín osztagot, megsemmisítettek egy abesszín lőszer-ozslopot, de az abesszín gyalogság hamarosan megtanulta a rejtőzést, amire az afrikai terep bőséges lehetőséget nyújtott. Az abesszín csapat az utakon csak éjjel menetelt, nappal pedig elrejtőzött az őserdőben. Az olasz gépek ezért nem is tudták az abesszín táborokat felfedezni. Különben is az abesszinek hamarosan kaptak a külföldről légelhárító ágyúkat és géppuskákat, amelyek nagyon megnehezítették az olasz repülőknél a szokatlanul ritka levegőben amúgy is igen nehéz munkáját. Ezenfelül a jó térképek hiánya is nagy nehézségeket támasztott a repülőgépek működése elé. Európai háborúban a légiflotta nem fog ilyen terepnehézségekbe ütközni.

Mindezek dacára az olasz légiflotta egységei mindennap végeztek valamilyen hadi vállalatot. Pótolták a lovasságot, mikor az abesszín védőállásokat kikémlélték, pótolták bombáikkal a nehéztüzérséget, mikor az abesszín erődítések elpusztításáról volt szó, tevékenyen közreműködtek a gyalogság oldalán a döntő csatákban, megtámadták az ellenség utánszállítási vonalait és végül végezték a visszavonuló abesszín seregek üldözését.

Így például a déli (szomáli) arcvonalon az olasz bombázógépek négy héten át naponta felkeresték a megerődített Gorahait és csak mikor annak sáncait teljesen szétlőtték, indult az olasz gyalogság páncélgépkocsik kíséretében rohamra. Az olasz légiflotta züllesztette szét a szomáli arcvonalon Ras Destának támadásra készülő seregét

azzal, hogy annak utánszállítását megakadályozta. Nagy hatással vettek részt az olasz gépek a földi hadsereg csatáiban is. Az északi (tigrei) arcvonalon vívott endertai csatában az olasz gépek 375.000 kg-nyi, a tembieni és scirei csatában 270.000 kg-nyi bombát vetettek és 66.000, illetve 40.000 géppuskalövést adtak le az abesszín csapatokra.

A határhoz közel eső abesszín városokat az olaszok eleinte nem bombázták, mert céljuk a hódítás (vagyis az elfoglalandó városok megtartása) volt. Később azonban megtorlás gyanánt néhány sorra került. Megtorlás gyanánt azért, mert kiderült, hogy az abesszinek a kezükbe került olasz pilótákat kivégzik.

A nagyobb arányú, hadműveleti okokból végzett légitámadások közül említést érdemel Desszie, Szaszabaneh és Neghelli bombázása. Desszie, mint a négus vélt főhadiszállása részesült a támadásban (53 halott, 200 sebesült). Szaszabaneht az olasz bombák felgyújtották. Neghelli, mint Ras Desta székhelye kapta a légbombákat. Az utóbbi hely ellen az olasz gépek 400 km távolságról indultak.

Az abesszinek is sokat tanultak, sőt egyízben hamis (ál) tábor telepítésével még tévútra is vezették az olaszokat. Ez még a háború elején (1935 november) történt. Az olasz felderítőgépek ugyanis Makalletól délre egy völgyben nagy tábort fedeztek fel, mire a bombavetőgépek erre a táborra támadást intéztek, de ez alkalommal a tábort környező magaslatokon elrejtőzött abesszín géppuskák tűzébe kerültek. Több gép megsérült és ekkor könnyelhetette el a légiflotta első halottját is. A veszteségek azután szaporodtak és a háború végéig 86 halottra és 148 sebesültra emelkedtek.

Egészen új dolgokat vittek véghez az olasz repülőgépek az utánszállítási szolgálatban, ők vittek löszert és eleséget a csapatoknak, mikor a hadműveletek az óriási terepnehézségek és utak hiánya miatt megakadással fenyegettek. Megemlítjük itt egy külföldi katonai szakértőnek a háború elején tett nyilatkozatát, hogy az olaszok az abesszín fővárost még akkor is csak két év leforgása alatt érhetnék el, ha fegyveres abesszín ellenállással nem találkoznának, mert a terepnehézségek majdnem leküzdhetetlenek. Maguk az olaszok kilenc hónapra tervezték Abesszínia leverését és ezt hét hónap alatt végezték el. A bámulatos gyors hadműveleteket az olasz földi haderő, gyors földi utánszállítás lehetősége nélkül, a légiflottának, ennek a valóban sokoldalú fegyvernemnek köszönhetette.

Az olasz repülőgépek utánszállítási teljesítményeiből néhányat felsorolunk!

A Setit folyó mellől (Eritrea déli határáról) Gondarra előretört motorizált olasz hadoszlop légi úton kapott 220.000 kg súlyú élelmet.

A Danakil-sivatagon keresztül Aussára előrement olasz hadoszlop élelmezését kizárólag olasz repülőgépek végezték, amelyek még a húst is — élő állapotban — ejtőernyőkkel juttatták el a csapathoz, mert az levágott állapotban, a trópusi hőség folytán, megromlott volna.

Mikor Badoglio tábornagy a Tigrében vívott három csatában három abesszín hadsereget morzsolt fel, az átkaroló és megkerülő olasz hadoszlopok út nélkül, a terepen keresztül nyomultak elő. Ezek-

nek a hadoszlopoknak lőszerrel és vízzel való ellátása repülőgépek segítségével történt.

Az Ascianghi-tótól Dessziere való előnyomulás alatt az útépítés nagyon elmaradt a csapat mögött, s így a gépkocsik (élelemmel) nem juthattak a csapathoz. Ekkor a repülőgépek 180 tonna súlyú élelmi-szert szállítottak előre.

A földi hadseregekről azt lehet mondani, hogy bár az abesszin harcos a kézitűsében és menetteljesítményekben felülmúlta a fehér katonát, az olasz gyalogság mégis, magasabb harci képzettségénél fogva is, nagyon jól megállta helyét. Ezenfelül az olasz hadvezetés nagyszerűen értett a maga fölényes hadianyagának értékesítéséhez. Ez legjobban kitűnik a véres veszteségekből. Íme néhány adat!

Az endertai csatában az olasz veszteség 30 tiszt és 800 ember, az abesszin veszteség 20.000 fő (és ebben 5000 halott) volt.

A tembieni csatában az olaszok 600 főt, az abesszinek csupán halottakban 3000 főt vesztek.

Az olaszok számára a legvéresebb az Ascianghi-tónál vívott csata volt (1300 főnyi véres veszteség), ezzel szemben az abesszinek több-ezer halottat, 500 foglyot, 10 ágyút és 43 géppuskát hagytak a csataterén.

Megemlíteném, hogy az olaszok csak a háború vége felé alkalmazták repülőgépekről leeresztett gázt, ami a gázvédelemben járatlan abesszínket teljesen demoralizálta, továbbá hogy a repülőgépekről ledobott röpcéduláknak, tehát az olasz propagandának is része volt a háború megnyerésében. Erre mondta az abesszin szolgálatban állt Wehib pasa, hogy a háborút elsősorban nem Badoglio és Graziam hadvezetése, hanem Ciano röpcédulái nyerték meg, mert ezek adták hírül az egyik abesszin hadseregnek, hogy a másik elpusztult és ezek tájékoztatták a tájékozatlan abesszin fővárost a frontok felbomlásáról, ami olyan levertséget okozott, hogy az ellenállás megszerzése — a főváros védelme céljából — lehetetlenné vált.

Maga Badoglio tábornagy azt mondja, hogy a háborút valamennyi, a földön és a levegőben egységesen alkalmazott fegyvernem együttesen nyerte meg. A részletekre nézve a tábornagy azt állapította meg, hogy

a három ezredből álló gyaloghadosztály kissé nehézkesnek bizonyult (az európai hadseregeknél ma túlnyomó részben ilyen hadosztályok vannak),

a hegyi és a motorizált tüzérség igen sokat tett, sőt utóbbinak teljesítőképessége a várakozást felülmúlta,

több műszaki csapatra van szükség, mint amennyi a hadseregnél eddig volt,

a légiflotta a jövő fegyvere, de mindig csak a földi hadsereggel együtt vívhat ki tartós eredményt.

Egy olasz vezérkari tiszt pedig így foglalja össze megfigyeléseit:

a bennszülött katona menetteljesítményben és igénytelenségben magasan felülmúlja a fehér harcost, de az utóbbi jobb a harcban (ez a tapasztalat fontos azokra az államokra, amelyeknek gyarmataik vannak és így európai háborúban színes csapatokat alkalmazhatnak),

az állatok közül teljesítőképesség (gyorsaság, súlyhordás) tekintetében messze elől vezet a tevé,

a motoros járművek háborúban nélkülözhetetlenek, de karbantartásuk óriási berendezkedést igényel (az olasz hadseregnek 10.000 gépkocsija volt).

Végeredményben az olasz-abesszín háború harcászati — földi — téren nem hozhatott újat, mert az olasz földi haderők primitív ellenséggel álltak szemben, de értékes tanulságokat nyújtott a légi haderő értékére nézve a felderítésben, a harcban és különösen az utánszállítási szolgálatban és ezenfelül még azt is bizonyította, hogy a világháború alatt leküzdhetetlennek látszó utánszállítási nehézségek miatt veszendőbe ment hadművelati gyorsaságot motoros járművek bőséges alkalmazásával vissza lehet szerezni.

Egy híres angol katonai szakértő (Fuller tábornok) szerint ez a keletafrikai háború gyökeres változásokat idézett volna elő a háború természetében. Az olaszok az első kísérlet (Bono tábornagy) után elsősorban az abesszinek erkölcsi erejének megtörésére törekedtek. Új volt az, hogy ezt az olaszok milyen gyorsasággal végezték el. Miután fokozatosan rájöttek, hogy ott az európai harcmódor hasznavehetetlen, arra kényszerültek, hogy haderejüket három nagy csoportra tagozzák: védekező csapatokra, amelyek a géppuskák körül foglaltak helyet, támadó csapatokra, vagyis a légihaderőre és végül megszálló csapatokra, vagyis a felfegyverzett munkásosztagokra.

Fuller is azt mondja, hogy a légi haderő a jövő döntő fegyvere s hogy hamarosan eljön az idő, mikor ennek első csapása a háborút be is fejezi. Mert míg az 1914/18. évi háború a hosszadalmas, eldöntetlen csaták sorozatából állt, addig a jövőben egyetlen csapás (légitámadás) pár óra alatt a háborúnak véget vethet. Természetesen ilyen csapást csak európai országokra (nagy fővárossal, szűk térre összehúzó ipartelepekkel) lehet mérni.

Ennek a nézetnek van alapja annyiban, hogy a légi fegyvernem sokkal meredekebb fejlődést mutat, mint a földi fegyvernemek és ezért fontossága, az utóbbiak rovására, állandóan nő. Egyelőre azonban a légi fegyver a haderő teljes fegyverzetének csak egyik része: egyetlen hadvezetőség sem tekinti még a legerősebb fegyvernemnek. Ez ma még a hadigépekkel bőségesen felszerelt gyalogság. De valószínű, hogy idővel a régi értelemben vett, gyalog járó gyalogság ugyanúgy háttérbe szorul, ahogyan ez a lovassággal történt.

A SPANYOL POLGÁRHÁBORÚ, vagy a spanyol földön lejátszódó nemzetközi háború volna a legmodernebb haditapasztalatok forrása, mert mindkét oldalán európai katonák és európai hadianyag szerepelnek. A háború azonban még nem ért véget, részletesebb, harcászati vonatkozású adataink a harcok lefolyásáról nincsenek. Így csak általános tüneteiből vonhatunk le bizonyos következtetéseket.

A polgárháború félévvel ezelőtt kezdődött (1936 július 17-én bontotta ki a felkelés zászlóját Franco tábornok és két nappal később kezdődött a marokkói csapatok áthajózása). Ezt megelőzőleg azonban

a madridi kormány rendelkezései már megbontották az európai spanyol hadsereg fegyelmét.

A felkelés pillanatában az állandó hadsereg nagyobb része a nemzeti ügy mellé állt, de még így is jelentékeny része (mintegy 70.000 fő) megmaradt a vörös lobogó alatt. A nemzeti (fehér) rész hazafias szervezetek csatlakozásával és tartalékosok behívásával körülbelül 200.000 főre növekedett, de igazi ütőerőt benne csak a marokkói csapatok és a spanyol idegenlégió (talán 30.000 fő) képviselnek. A vörös rész munkáscsapatok (milíciák) bevonásával még jobban megerősített és most számszerű fölényben van. Ezenfelül igen sok nemzetközi kalandor, a nemzetközi dandár néven összefoglalt csapat is csatlakozott hozzá. Hadianyagáról pedig főleg Oroszország és részben a francia, valamint még más hadiipar is bőségesen gondoskodik. Nyilvánvaló, hogy a fehér fél is gondoskodott külföldi hadianyagról. A sajtóhírek szerint már voltak ütközetek, amelyekben csak külföldiek estek el.

Katonai érték terén a fehér fél áll magasabb fokon, de a vörös fél sem gyűlevész társaság. Látjuk, hogy nemcsak szívósan védekezik, de még ellentámadásokat is intéz.

Döntő nyílt csatára, ahogyan ezt a régebbi háborúkban láttuk, nem került a sor, hacsak a Madrid körül folyó harcot nem kell a döntő mérkőzésnek tekintenünk, minthogy ott a két fél főerői és legjobb csapatai állanak egymással szemben. Most már nem is annyira Madrid birtokáról, hanem inkább arról van szó, hogy az ott összesereglett főerők megmérkőzése hogyan dől el. Madrid már másodrendűvé vált, minthogy onnan a vörösök minden katonai és egyéb hadviselési értéket elszállítottak, egyes városrészek már romokban hevernek.

Eddig a fehér fél dicsekedhetik több sikerrel. Eltekintve attól, hogy megszállta az ország nagyobb részét és több ismert nevű várost elragadott a vörösöktől, Madrid felé is — bár igen lassan — előrehalad. De itt már csak lépésről-lépésre tudja magát előredolgozni. Madridot, Escoriált és Aranjuezt a vörösök még szilárdan tartják. Ezen a területen már kifejlődött a világháborúból ismert állásharc, egymástól 50—100 méterre vonuló árkokkal és fedezékekkel, kölcsönös kisebb-nagyobb, de a nagy helyzetet eddig csak jelentéktelenül módosító előtörésekkel. Lehet azonban, hogy a fehérek állandó nyomása lassanként felmorzsolja a vörösöknek ellenálló erejét.

A háború azonban eddig eldöntetlen. Hosszú elhúzódása igazolni látszik azt a tényt, hogy a „totális“ háborúknak hosszú az időtartama, bár a spanyol polgárháborúk a múltban sem voltak rövidek.

Felmerülhet a kérdés, hogy ma, a motoros járművek, tehát a gyors csapateltolás korszakában az egyik vagy másik fél miért nem összpontosítja a hosszú, körülbelül 1200 km-re terjedő arcvonalt valamely más részén csapatai zömét, hogy onnan összefogott erővel, a legcsekélyebbnek látszó ellenállás irányában törjön előre és hozzon élénkséget a megmerevedésnek induló hadműveletekbe. Például miért nem ront a fehér fél Saragossa felől Barcelonára, vagy a vörös fél Sevillellára? Vége is nem a győzelem helye, hanem a győzelem

ténye a fontos. Valahol meg kell bontani az ellenséges frontot, mégpedig ott, ahol a leggyengébb. Madridnál azonban a legerősebb. Az ilyen átcsoportosítási terv ellen nyilvánvalóan az a megfontolás is szólhat, hogy a támadó fél kénytelen volna arcvonalának többi részeit kellő védelem nélkül hagyni, ellenfele ott áttörhetne, nagy területeket hatalmába ejthetne s az ottani lakosságot a maga oldalára állíthatná, már pedig polgárháborúban, ahol mindkét fél a maga területén áll, a területveszteség mindkét fél számára különösen fájdalmas, míg egyéb háborúban legalább az egyik fél a másik területén dolgozik.

A légi haderők működéséről a hadijelentések naponta adnak hírt. De azt is látjuk, hogy a légi haderők csak fokozatosan vete-medtek városok bombázására és ezt is aránylag kis erővel végzik, mert éppen kevés a repülőgép. Kezdetben a levegőben a vörös fél volt fölényben, aztán a fehér fél került túlsúlyba. Egyébként ma már aligha röpködnek spanyol származású gépek a levegőben. A polgárháború kitörésekor megvolt gépállomány (mindkét félnél együttesen 500 darab) már egész bizonyosan elhasználódott.

Egyelőre a rendelkezésre álló gépek nem befolyásolják lényegesen a háború menetét, de növelik a rombolást és a polgári lakosság köréből is szednek áldozatokat.

A légi elhárítás nagyot fejlődött. Hírlik, hogy egy időben a vörös repülők nem is mertek a fehérek vonalain túlhaladni, mert ezeknek vadászgépei és elhárító ágyúi sorra leszedték őket. Halálbüntetés terhe alatt kényszerítették felszállásra a vörös pilótákat. A légiharcban beállt veszteségekből azt lehet következtetni, hogy a fehér fél pilótái és gépei a jobbak.

A vörös fél harcikocsikat is alkalmaz, de egyelőre csekély eredménnyel.

A magasabb hadvezetésről ma még nem mondhatunk ítéletet. A fehérek hadvezetéséből eleinte azt a benyomást nyerhettük, hogy a vörös fél rövidesen Barcelona vidékére szorul vissza. Ez a remény nem teljesült. A vörös fél ellenállása, minden valószínűség szerint orosz behatásra, gerincessé vált. Lehetséges, hogy Madrid kiürítése már elhatározott dolog volt, mikor orosz parancs Madrid tartását követelte.

Reméljük azonban, hogy Madrid mégis a fehérek kezére kerül, ami csupán katonai nézőszögből annyit jelentene, hogy a vörös haderő nagy csatában szenvedett határozott vereséget.

JULIER FERENC